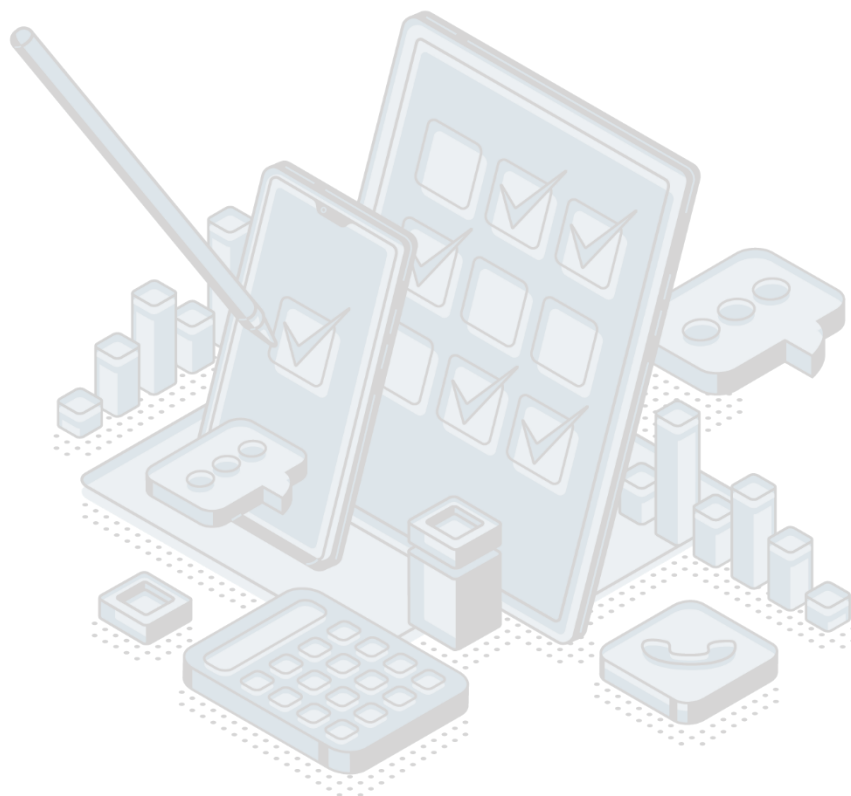

IZVJEŠTAJ O KVALITETU

Harmonizovani indeks potrošačkih cijena 2023

Odgovorno lice: Ivana Vidaković

Naziv odsjeka: Odsjek za statistiku cijena i spoljne trgovine

Sadržaj:

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju	3
1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja	3
1.2 Pravni osnov.....	3
1.3 Statističke jedinice.....	3
1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja	3
1.4.1 Sektori.....	3
1.4.2 Statistička populacija.....	3
1.5 Referentna geografska oblast	3
1.6 Koncepti i definicije	3
1.7 Klasifikacije	4
1.8 Frekvencija prikupljanja podataka	4
1.9 Dinamika objavljivanja podataka.....	4
1.10 Metodologija.....	4
1.11 Bazni period	4
1.12 Jedinica mjere	4
1.13 Izvor podataka	4
1.14 Metod prikupljanja podataka.....	5
2. Relevantnost - Korisnici podataka.....	5
2.1 Potrebe korisnika.....	5
2.2 Zadovoljstvo korisnika.....	5
3. Tačnost i pouzdanost	6
3.1 Tačnost - Opšta ocjena.....	6
3.2 Uzoračka greška	6
<i>Indikatori uzoračke greške</i>	<i>6</i>
3.3 Neuzoračka greška	6
3.3.1 Greška obuhvata.....	6
<i>Indikator greške obuhvata</i>	<i>6</i>
3.3.2 Greška mjerenja.....	6
3.3.3 Greška neodaziva	7
<i>Stopa neodaziva jedinica.....</i>	<i>7</i>
<i>Stopa neodaziva na temu.....</i>	<i>7</i>
3.3.4 Greška u obradi podataka	7
<i>Stopa imputacije</i>	<i>7</i>
3.4 Sezonska prilagođavanja.....	7
3.5 Revizija podataka.....	7
3.5.1 Politika revizije podataka	7
3.5.2 Praksa revizije podataka	7
3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka	7
4. Pravovremenost i tačnost objave podataka.....	8
4.1 Pravovremenost.....	8
Vremenski jaz objave preliminarnih podataka	8
Vremenski jaz objave konačnih podataka	8
4.2 Tačnost objave podataka.....	8
5. Dostupnost i jasnoća	8
5.1 Kalendar objave podataka	8
5.2 Pristup Kalendaru objave podataka	8
5.3 Saopštenja.....	8
5.4 Publikacije	8
5.5 Online baza podataka	9
5.6 Dostupnost mikropodacima	9
5.7 Popunjenost metadata	9
6. Uporedivost	9
6.1 Prostorna uporedivost.....	9
6.2 Vremenska uporedivost.....	9
Indikator za uporedivost u vremenu.....	9

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju

1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja

Harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) je osnova za komparativna mjerenja inflacije u Evropi, kao i za procjenu stabilnosti monetarne vrijednosti u eurozoni. Svaka zemlja članica EU je obavezna da proizvodi HICP indeks. Harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) je ekonomski pokazatelj koji mjeri promjenu u nivou cijena dobara i usluga koje tokom vremena domaćinstva kupuju i koriste u svrhu potrošnje, te kao takav predstavlja grupu evropskih indeksa potrošačkih cijena izračunatih prema harmonizovanom pristupu i posebnom setu definicija koji omogućuje uporedivu mjeru inflacije u euro području, Evropskoj uniji, Evropskom ekonomskom području, kao i za zemlje kandidatkinje.

1.2 Pravni osnov

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (Sl.list Crne Gore br. 018/12 i 047/19) definisane su odredbe za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka. Zakon pruža Upravi za statistiku jasno i široko pravno ovlaštenje da prikuplja i pristupa podacima potrebnim za sprovođenje Programa i Godišnjeg plana. Zakon daje prioritet upotrebi administrativnih podataka, kao i pravo pristupa individualnim podacima koja su rezultat istraživanja ostalih proizvođača zvanične statistike. Kao dopuna zakonskim odredbama, Upravi za statistiku je potpisao nekoliko memoranduma o saradnji sa imaćima administrativnih podataka. Regulativa (EU) br. 2016/792 o harmonizovanim indeksima potrošačkih cijena i indeksu cijena stambenih objekata, i opozivanju Regulative (EK) br. 2494/95.

1.3 Statističke jedinice

Svaki objavljeni indeks ili stopa promjene odnosi se na izdatke za finalnu monetarnu potrošnju cijelog sektora domaćinstva odgovarajućeg geografskog entiteta. Izvještajne jedinice obuhvataju sve vrste prodajnih objekata (prodavnice svih tipova i veličina, zelene pijace, zanatske radionice, preduzeća koja pružaju javne usluge, ugostiteljski, sportski i kulturno-obrazovni objekti i slično) u kojima se ostvaruje najveći promet. Jedinica posmatranja su maloprodajne cijene proizvoda i usluga finalne potrošnje, koje imaju značajan udio u ukupnoj potrošnji prosječnog potrošača. Ti proizvodi i usluge čine tzv. „korpu“ dobara i usluga, kojom su obuhvaćeni uglavnom proizvodi i usluge, čiji udio u ukupnoj potrošnji stanovništva prelazi 0,1%.

1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja

1.4.1 Sektori

Potrošnja u sektoru domaćinstva (domaći koncept).

1.4.2 Statistička populacija

Na ekonomskoj teritoriji zemlje obuhvaćena je cjelokupna potrošnja kako rezidenata, tako i nerezidenata, kao i svih kolektivnih institucionalnih jedinica. HICP obuhvata potrošnju svih domaćinstava na nacionalnoj teritoriji (rezidenti i nerezidenti).

1.5 Referentna geografska oblast

Teritorija Crne Gore.

1.6 Koncepti i definicije

Harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) je pokazatelj prosječne promjene cijena svih proizvoda i usluga koje domaćinstva koriste u svrhu potrošnje. HICP služi za poređenje inflacije na evropskom nivou.

Elementarni agregati predstavljaju proizvode na najnižem nivou agregiranja, odnosno proizvode u svim prodajnim objektima na jednoj geografskoj lokaciji.

Mjesečna stopa inflacije (m/m-1) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosječne cijene iz prethodnog mjeseca.

Godišnja stopa inflacije (m/m-12) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosječne cijene u istom mjesecu prethodne godine.

Kumulativni indeks (stopa promjene) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosječne cijene u decembru prethodne godine.

Bazni indeks (stopa promjene) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosjek bazne godine.

Prosječni godišnji indeks (stopa promjene) mjeri promjene prosječnih cijena od početka godine do tekućeg mjeseca u odnosu na isti period u prethodnoj godini (Npr. Jan-Maj 19/Jan-Maj 18).

Ponderi koji se koriste za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena predstavljaju relativno učešće odabranih dobara i usluga u ukupnoj potrošnji domaćinstava na domaćoj teritoriji. Tačnije, oni predstavljaju "važnost" određene grupe proizvoda u ukupnoj potrošnji domaćinstava u određenom referentnom periodu.

1.7 Klasifikacije

Za obračun harmonizovanih indeksa potrošačkih cijena koristi se Evropska klasifikacija individualne potrošnje prema namjeni na petocifarskom nivou (European Classification of Individual Consumption by Purpose – ECOICOP 5 digit).

1.8 Frekvencija prikupljanja podataka

Za potrebe obračuna harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena cijene se snimaju jedanput mjesečno u periodu od 3. do 25. u mjesecu, izuzev cijena goriva koje se snimaju na dnevnoj bazi.

1.9 Dinamika objavljivanja podataka

Mjesečna.

1.10 Metodologija

Metodološka dokumenta za obračun harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena (Compendium of HICP reference documents, 2013 edition, European Commission) dostupna su na EUROSTAT-ovom sajtu na sljedećem linku: [Kompendijum](#)

1.11 Bazni period

Bazni period indeksa je 2015. godina.

1.12 Jedinica mjere

Indeksni brojevi, procenti, stope.

1.13 Izvor podataka

Izbor pondera: Ponderi su struktura potrošnje domaćinstava dobijena na osnovu podataka iz Nacionalnih računa.

Izbor prodavnica: Kriterijumi za izbor broja i tipa prodavnica u jednom gradu su:

- Vrsta proizvoda ili usluge za koje se prikupljaju cijene
- Broj stanovnika
- Promet koji se ostvaruje
- Ujednačenost cijena istog proizvoda u različitim prodavnicama

- Kontinuirana snadbjevenost prodavnice robom
- Navike potrošača
- Lokacija

Broj stanovnika i vrsta proizvoda su osnovni kriterijum za izbor broja prodavnica po gradovima. Zbog stalnog prisustva na terenu i suočavanja sa realnim stanjem, snimatelji su ti koji će u saradnji sa Odsjekom za statistiku cijena, donijeti konačnu odluku o izboru snimateljskih mjesta. Izbor prodavnica za snimanje ažurira se svake godine.

Izbor proizvoda: Lista proizvoda za koju se prikupljaju cijene jedinstvena je za cijelu Crnu Goru. Konačnu listu za snimanje cijena utvrđuje Uprava za statistiku odnosno Odsjek za statistiku cijena nakon konsultacije sa snimateljima a najkasnije do kraja novembra.

Snimatelj cijena bira proizvod koji odgovara opisu proizvoda iz liste proizvoda. Ukoliko u prodavnici postoji više različitih proizvoda koji odgovaraju opisu, bira se onaj koji se najviše prodaje u dužem vremenskom periodu. Zbog toga je veoma važno da se kod izbora proizvoda konsultuje prodavac. Kada se izabere proizvod za koji će se prikupljati cijena, on se ne mijenja u toku cijele godine, osim u izuzetnim slučajevima kada nestane sa tržišta.

1.14 Metod prikupljanja podataka

Cijene se prikupljaju mjesečno za odabrane proizvode i usluge, koje snimaju angažovani anketari u pet opština: Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje, Bar i Budva. Određeni broj cijena se prikuplja centralizovano u Odsjeku cijena. Metodi prikupljanja su različiti i zavise od vrste proizvoda ili usluge (telefonski intervju, internet sajtovi ili posebni upitnici).

2. Relevantnost - Korisnici podataka

2.1 Potrebe korisnika

Međunarodni korisnici:

- Eurostat;
- Svjetska banka;
- UN organizacije;
- Međunarodni monetarni fond.

Nacionalni korisnici:

- Ministarstva i drugi organi javne uprave;
- Lokalne samouprave i drugi organi lokalne uprave;
- Centralna banka;
- Nevladine organizacije;
- Studenti;
- Istraživači;
- Mediji.

2.2 Zadovoljstvo korisnika

Uprava za statistiku je usvojila Strategiju upravljanja kvalitetom, Vodič za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom, kao i Implementacioni plan za sprovođenje politike kvaliteta.

U cilju mjerenja stepena do kojeg ispunjava svoje obaveze prema korisnicima i u sklopu nove politike kvaliteta, Uprava za statistiku je sprovela istraživanje o zadovoljstvu korisnika.

Rezultati istraživanja dostupni su na web stranici Uprave za statistiku, link:

[Izveštaj o zadovoljstvu korisnika](#)

3. Tačnost i pouzdanost

3.1 Tačnost - Opšta ocjena

Tačnost HICP-a podataka generalno se smatra visokom. Tačnost izvornih podataka prati se procjenom metodološke ispravnosti cijena i izvora pondera kao i pridržavanjem metodoloških preporuka. Postoje razni izvori podataka kako za pondere (Nacionalni računi, Anketa o potrošnji domaćinstava) tako i za cijene (posjeta maloprodajnim objektima i pružaocima usluga i centralno prikupljanje cijena putem pošte, telefona, e-pošte i interneta). Vrsta ankete i metode prikupljanja cijena osiguravaju dovoljnu pokrivenost i pravovremenost. Cijene se prikupljaju u prodajnim mjestima, supermarketima, prodavnicama, zanatskim radnjama i slično, u 5 gradova koji predstavljaju najznačajnije trgovinske centre: Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje, Budva i Bar. One odražavaju cjenovnu situaciju u cijeloj zemlji. Izvori za pondere se zasnivaju na podacima iz Nacionalnih računa o strukturi finalne potrošnje domaćinstava.

Prodajni objekti iz kojih se cijene prikupljaju odabrani su da reprezentuju postojeću trgovačku i uslužnu mrežu, i obično se zasnivaju na sljedećim kriterijumima: promet, reprezentativnost i obuhvat raspoloživih roba i usluga uključenih u korpi HICP-a. Obuhvaćena je potrošnja privatnih, institucionalnih domaćinstava kao i nerezidenata nastanjenih na ekonomskoj teritoriji zemlje, nezavisno od njihovih prihoda (domaći koncept).

3.2 Uzoračka greška

Istraživanje nije zasnovano na slučajnom uzorku tako da ne možemo koristiti standardne pristupe za procjenu uzoračke greške. Metodologija za izračunavanje tačnosti indeksa potrošačkih cijena još uvijek nije dovoljno razvijena zbog složenosti uzorka.

Indikatori uzoračke greške

Nije dostupno.

3.3 Neuzoračka greška

Uzorak određen za prikupljanje potrošačkih cijena nije slučajan nego je izabran sa svrhom zadovoljavanja specifičnih ciljeva. Usvojen je osnovni princip izbora uzorka sa ciljem osiguravanja reprezentativnosti ponašanja potrošača u smislu obuhvata najčešće kupovanih proizvoda, najčešće posjecenih prodajnih mjesta i najprodavanijih proizvoda.

3.3.1 Greška obuhvata

Budući da se radi o ciljanom uzorku greške obuhvata nijesu moguće.

Indikator greške obuhvata

Nije relevantno.

3.3.2 Greška mjerenja

Greške u mjerenju su moguće samo u fazama prikupljanja odnosno unosa podataka od strane snimatelja ili osobe koja unosi podatke. Upitnici i metodološka uputstva su dostavljeni snimateljima, a sa njima se održava redovan kontakt u cilju minimiziranja grešaka. Eventualne greške pri snimanju i unosu se ispravljaju prije izračunavanja prosječnih cijena i indeksa potrošačkih cijena, tako da naknadne revizije podataka nijesu vršene.

3.3.3 Greška neodaziva

Maloprodajne cijene izabranih reprezentativnih proizvoda i usluga za izračunavanje harmonizovanih indeksa potrošačkih cijena, prate se u izabranim prodajnim mjestima (npr. supermarketima, marketima, kioscima, pijacama, uslužnim i drugim objektima). Cijene se snimaju svakog mjeseca u prodajnim mjestima, koja su odabrana u uzorku početkom godine, i broj prodajnih mjesta tokom godine se ne smije mijenjati. Stoga, svaki mjesec imamo 100% obuhvat, odnosno stopa neodaziva jedinica iznosi 0%.

Stopa neodaziva jedinica

0%.

Stopa neodaziva na temu

U slučaju stope neodaziva za temu važe slična metodološka ograničenja kao u slučaju stope neodaziva jedinice.

Broj cijena koji će se prikupljati za izabrani proizvod u izbranim prodajnim mjestima utvrđuje se početkom godine i obično se ne mijenja, osim za maloprodajne cijene poljoprivrednih proizvoda i drugih proizvoda i usluga koji su trenutno nedostupni na tržištu.

3.3.4 Greška u obradi podataka

Slučajevi značajnih promjena cijena, mogućih zamjena proizvoda, nedostajućih proizvoda, zatvaranje prodajnog objekta i promjene u strukturi cijena (tarifne cijene) obrađuju se zasebno. Pokušavaju se otkriti i ispraviti greške koje se mogu pojaviti prilikom unosa podataka.

Stopa imputacije

Nije dostupno.

3.4 Sezonska prilagođavanja

Ne sprovodi se klasično desezoniranje HICP podataka.

U mjesecima kada sezonskih proizvoda nema na trzistu, primjenjujemo regulativu Evropske Komisije br. 330/2009 koja reguliše tretman sezonskih proizvoda. Formirana je matrica sezonskih proizvoda, pri čemu se cijena za ponudu proizvoda koji su izvan sezone procjenjuje, tako da je u prvom mjesecu razdoblja izvan sezone, procijenjena cijena jednaka tipičnoj (prosječnoj) cijeni snimljenoj u prethodnom sezonskom razdoblju, a od drugog mjeseca, procijenjena cijena jednaka je procijenjenoj cijeni za prethodni mjesec, usklađenoj za prosječnu promjenu u snimljenim cijenama svih sezonskih proizvoda koji su u sezonskom razdoblju u istoj pod-grupi COICOP-a.

3.5 Revizija podataka

3.5.1 Politika revizije podataka

Uprava za statistiku je usvojila politiku revizije i ista je dostupna na web sajtu, na sljedećem linku: [Politika revizije](#)

3.5.2 Praksa revizije podataka

Objavljeni podaci se smatraju konačnim osim u slučaju metodoloških promjena i uvođenja novih klasifikacija, uslijed čega podliježu reviziji.

3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka

Nije bilo revizije podataka u 2023. godini.

4. Pravovremenost i tačnost objave podataka

4.1 Pravovremenost

Podaci se objavljuju na datum koji je definisan Kalendarom objavljivanja statističkih podataka u formi redovnog mjesečnog saopštenja.

Vremenski jaz objave preliminarnih podataka

Preliminarni podaci se smatraju ujedno i konačnim podacima.

Vremenski jaz objave konačnih podataka

15-20 dana.

4.2 Tačnost objave podataka

HICP podaci su objavljeni u skladu sa Kalendarom objavljivanja statističkih podataka za 2023. godinu.

5. Dostupnost i jasnoća

5.1 Kalendar objave podataka

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (Sl.list Crne Gore br. 18/12 i 47/19) se propisuje da proizvođači zvanične statistike pripremaju, ažuriraju i objavljuju Kalendar objavljivanja statističkih podataka. Objavljuje se na internet stranici Uprave za statistiku najkasnije do 20. decembra za narednu godinu, za sve proizvođače zvanične statistike koji uključuje datume objavljivanja statističkih podataka. Svaka promjena u datumu objavljivanja u Kalendaru objavljuje se unaprijed u skladu sa Procedurom o neplaniranim revizijama.

5.2 Pristup Kalendaru objave podataka

[Kalendar](#)

5.3 Saopštenja

Podaci su dostupni u formi mjesečnih saopštenja, tačnije sastavni su dio saopštenja *Indeksi potrošačkih cijena* i objavljeni su na zvaničnom web sajtu, na sljedećem linku: [Saopštenja](#)

5.4 Publikacije

Uprava za statistiku objavljuje sljedeće redovne publikacije:

- Statistički Godišnjak,
- Crna Gora u brojkama,
- Mjesečni statistički pregled.

Pored navedenih redovnih, Uprava za statistiku objavljuje i vanredne publikacije. Neke od najznačanih vanrednih publikacija su sljedece:

- Žene i muškarci u Crnoj Gori,
- Najčešće korišćeni statistički podaci.

Sve publikacije koje objavljuje Uprava za statistiku dostupne su na sljedecem linku: [Publikacije](#)

5.5 Online baza podataka

Vremenske serije harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena prema ECOICOP klasifikaciji dostupne su na sajtu Eurostata na sledećem linku: [Podaci](#)

5.6 Dostupnost mikropodacima

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Službeni list Crne Gore" br. 018/12 i 047/19) regulisana su pravila pod kojim spoljni korisnici mogu dobiti pristup individualnim podacima za potrebe istraživanja. Članom 58 definisane su vrste naučnih i istraživačkih organizacija koje mogu dobiti takve podatke.

Davanje individualnih podataka bez identifikatora moguće je isključivo na pisani zahtjev naučno-istraživačkih ustanova, u svrhu obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti, kao i međunarodnih statističkih organizacija i proizvođača statistike iz drugih država. Istraživački subjekt potpisuje Ugovor sa Upravom za statistiku, kao i Izjavu o poštovanju principa povjerljivosti. Proizvođači zvanične statistike vode posebnu evidenciju o korisnicima i o svrsi za koju su statistički podaci dati na korišćenje.

5.7 Popunjenost metadate

Nije dostupno.

6. Uporedivost

6.1 Prostorna uporedivost

Crnogorski HICP se proizvodi na osnovu minimalnih standarda koje zahtijevaju harmonizovani indeksi potrošačkih cijena i smatra se uporedivim sa HICP-om drugih država članica EU. Zahtjevi EU regulativa koji usklađuju definicije i klasifikacije HICP-a primjenjeni su u crnogorskom HICP-u. Postoje neke zahtjevnije oblasti koje se mogu unaprijediti kao npr. cjenovna prilagodjavanja usljed promjene u kvalitetu, kako bi se dodatno poboljšala uporedivost. Definicije i klasifikacije su usklađene u nizu pravnih akata koji su riješili konceptualne razlike.

6.2 Vremenska uporedivost

HICP podaci su dostupni od januara 2011. godine na sajtu EUROSTAT-a, na sledećem linku: [Podaci](#) i uporedivi su tokom vremena.

Indikator za uporedivost u vremenu

Nije dostupno.